

Erzsébet királyné újraálmodott ruhái Gödöllőn

Barna Judit

A Gödöllői Királyi Kastély pazar időszakos kiállítást nyitott meg novemberben. A hatalmas munkával létrehozott csodálatos kiállítást Czédly Mónika, Gödöllőn élő és dolgozó ruhatervező álmolta meg.

Erzsébet, a magyarok szeretett királynéja, korának egyik legszebb asszonya, karcsú természetével hosszú, dús hajával igazi királynői jelenség. Visszafozott eleganciája révén igazi divatikon volt. Öltözködését kifinomultság jellemezte. Kedvelte a sötét színeket: a feketét, lilát, szürkét, fekete-fehér kombinációkat, amelyek különleges szabászati megoldásait kortársai másolni és utánolni próbálták.

Kevés hiteles ruhadarabot talál az utókor, ám jóval több művészi ábrázolás és fotó maradt fenn, amelyeket Czédly Mónika ruhatervező 2004-ben elkezdett felkutatni. Elhatározta, hogy újraalkotja Erzsébet ruháit. Az első öltözködés 2007-ben, a királyné koronázásának 140. évfordulójára készült el, az ismert *Emil Rabending*-fotó alapján. Kutatások alapján azóta bizonyított tény, hogy ez ruha már 1866 tavaszán készen volt.

A királynét a koronázáson viselt díszruhában – amelynek uszályos szoknyáját később a Veszprémi Érsekségnek ajándékozta miseruha készítéséhez – Székely Bertalan festette meg. 2017-re, a koronázás 150. évfordulójára ennek az olajfestménynek és a Veszprémi Püspökségben található misegarnitúrának a darabjai alapján született meg a koronázási díszruha korhű másolata, amely elnyerte a Magyar Kézműves Remek díjat.

Czédly Mónika 14 ruhát varrt, amelyekből néhányat magyar és külföldi helyszínen mutatott be, ápolva Erzsébet napjainkig is élő kultuszát. A megszállott tervezőnő eddig elkészült kollekciója együtt először a Gödöllői Kastélyban látható.

A tizennégy évvel ezelőtti gondolat megvalósításában Czédly Mónikának nagy segítségére volt *Pálinskás Patrícia* történész és *Türös Éva* ékszerkészítő, valamint a Veszprémi Boldog Gizella Gyűjtemény munkatársai. A három hölgy időt, fáradságot és pénzt nem sajnálva éveket töltött a királyné öltözködési szokásainak felderi-

Sisi számára kiemelkedően kedves nap volt a Karácsony, mert pontosan e napon jött a világra, 1837. december 24-én. Miután Ferenc József felesége lett, születésnapja megünneplését a bécsi udvar szabályai szerint, sok vendéggel, nagy fogadással egybekötve ülték. Azonban az anyakirályné rosszálló tekintetével szembesült, elszállt a kedve, nem volt többé a karácsony a kedvence. Megülte lelkét a Hofburg ridég, felszínese, hajbókoló légköre. Amikor a gödöllői kastélyt a magyaroktól ajándékkul megkapta, sarkára állt és kiharcolta, hogy családja az ünnepeket itt töltsse, meghitt, szűk körben. Ezek voltak legszebb karácsonyai. Gödöllőn újra élvezte az ünnepet, tüsténkedett, kastélyt díszített, a díszterembe hatalmas fát állíttatott, alá ajándékokat rakott. Bár az ünnep a terített asztalról is szólt, Sisi életében az evés másodlagos volt. Napjában csak kétszer étkezett, diétájára rendkívül ügyelt, de voltak napok – és a karácsony is ilyen lehetett – amikor minderre fittyt hányt, és habzsolta az édességeket. Amikor vétkezett, csakis kiváló minőségű süteményeket, csokoládékat evett. A nassolást aztán vezeklés követte. Napokon át koplalt, intenzív tréninggel sanyargatta magát. A torna, a lovaglás és a hosszú gyalogséta a kilókat hamar lefaragta, és napirendjének szerves részét képezték. Bár a kor nőideálja a testesebb alkat, Sisi élete végéig nagyon karcsú maradt. Czédly Mónika babákon kiállított ruháinak a derekát szinte két kézzel át lehetne fojni.

Fotó: Okolicsányi Zoltán

Fotó: Okolicsányi Zoltán

Fotó: Okolicsányi Zoltán

tésére, a ruhák, ékszerek, csipkék, hímzések másolatának elkészítésére a korabeli leírások, festmények, újságcikkek és fotográfiák alapján. Pálincás Patrícia a királyné életét és a ruhákhoz köthető eseményeket kutatja és kutatja ma is, Túrós Éva hihetetlen precízséggel készítette el újra a hajdani csipkék, ékszerek, díszítések másolatait. Dr. F. Dózsa Katalin művészettörténész írásai egészítik ki a kiállítást.

A termeken át haladva meggyőződhetünk arról, hogy Sisi 172 cm magasságával, 48 centiméteres derekával elképesztően karcsú, igazi királynői termetű, egyenes tartású asszony volt. Az első kiállított ruha a tizenöt esztendő fruska vidám kockás nappali ruhája. Az akkor még bakfis királyné leánybúcsúján viselt ruháján megmérhető a 80 centiméteres mellbőség, ami négy gyermekének megszületése után is csak 88 centiméter lett. Fő helyen láthatjuk a gyönyörű magyaros, kötényes koronázási díszruhát, amelynek történeti különlegessége, hogy a felvarrt díszítő briliánsokat Erzsébet királyné meglévő ékszereiből-foglalatukból kivéve csak a koronázás alkalmára tették fel a ruhára, majd visszatették az ékszerekbe. A másolat 4,8 méter hosszú. A fátylat, kötényt és a szoknyát díszítő virágokba 3800-4000 darab Swarovsky-kristályt építettek be. A rekonstrukciónál figyelembe vették, hogy a korabeli 70 centiméter széles anyagból legalább 52-54 métert használtak fel, ezért több a szabásvonal. A kiállított díszruhához az organza típusú, fémszállal átszőtt hernyóselyem Párizsból, a ruha anyaga Milánóból érkezett.

Fotó: Okolicsányi Zoltán

Fotók: Okolicsányi Zoltán

A brüsszeli csipke hazai készítésű Hunnia csipke: a 15-16 kézi hímző asszony 1860-as években készített munkáját gépi hímzéssel helyettesítették.

Divattörténeti kutatások szerint a következő terebben álló díszmagyar ruhát és egy másik, piros rózsákkal és zöld levelekkel díszített ruhát Erzsébet magyarországi rendezvényeken, a magyarok iránti tiszteletből viselte. Pompás látvány a magyar urak fogadására készített zsinóros mellényű abroncsszoknya, rózsaszínű magyaros díszruha. A mindössze 45 kilós királynő nyolckilós béli ruháinak uszálya a bevonulást követően

lecsatolható volt. Európában 1870-es évekre váltott divat, amelyet a püpos-fenekűre formázott turnürrös marabu tollas ruhán láthatunk. Rendkívül mutatós egy fekete lovaglórúha, amihez a korabeli hófehér bőrkesztyűket is kiállították. Nemcsak a ruhákról, hanem a felöltöztetett babák mögött a falon függő festményekről is hiteles dokumentumot kap a látogató 45 év divatjának változásáról és a négy gyermek után fokozatosan asszonyosodó, de mindig csinos, sportos királyénak az évek során változó megjelenéséről. A rendkívül látványos kor- és divattörténeti kiállításon szebbnél szebb női válgallérokat, legyezőket és csipkeszala-

gokat, valamint Erzsébet királyné egyes bútorarabjait is láthatja az érdeklődő közönség.

A 2018. február 28-ig Gödöllőn látható kiállítás először Szlovákiában, majd Németországban mutatja be a különleges, művészi alkotásokat.